

Կոլորադայան բզեզի կենսակերպի որոշ առանձնահատկությունները ԼՂՀ - ում են նրա դեմ տարվող պայքարը Ա. Հ. Թորոպյան

Աշխատանքի նպատակն է, ԼՂՀ տարբեր բնակչությանայկան գոտիներում ուսումնասիրել կոլորադայան բզեզի կենսակերպի առանձնահատկությունները և նրա դեմ պայքարի միջոցառումներ կազմակերպել:

Կարտոֆիլի տերևներով և վերջետնյա մյուս կազմվածքներով, բացառությամբ ծաղկի և պտղի, սնվող կոլորադայան բզեզի ԼՂՀ - ի տարածքում, ինչպես տեսաբաններն են հաշվում, ի հայտ է եկել 1960 - ական օվականների վերջերին (1965 - 1970 թթ.), թեկուզ գրականության մեջ ստույգ ժամանակը մինչև այսօր էլ չի ճշտված:

Երբաղովում է, որ այդ վնասատուն ԼՂՀ է բերվել սերմացու կարտոֆիլը Ռուսաստանից ներմուծման ճանապարհով, որը շուտով մեծ արագությանը տարածվել է հանրապետության կարտոֆիլագործությանը գրավվող շատ տնտեսություններում և այժմ արծանագրվում է հանրապետության տարբեր գոտիներում գտնվող բոլոր տնտեսություններում: Կարտոֆիլի մյուս վնասատուների շարքում կոլորադայան բզեզն այժմ գրավեցնում է առաջնակարգ տեղ: Վնասատուի ինտենսիվ բազմացումն ու տարածվածությունը անհրաժեշտություն է ստեղծել կոնկրետ բնակչությանայկան պայաններում ուսումնասիրել նրա տարածվածությունը հանրապետության տարածքում և պայքարի միջոցառումներ կազմակերպել նրա դեմ:

ԼՂՀ նախալեռնային, միջին և բարձր լեռնային գոտիները մի քանի տնտեսություններում որոշակի հետազոտություններ ենք կատարել այդ վնասատուի զարգացման առանձնահատկությունները պարզաբանելու համար: Առաջին հերթին հետաքրքրել է պարզաբանել տարբեր գոտիներում ծնեծած առաջին սերնդի չափահաս ձևերի հողից դուրս գալու, կարտոֆիլի տերևների վրա նրանց բարձրամալու, սնման, բեղմնավորման, ծվալուության, բյուրեղագոյացման, երկրորդ, երրորդ սերնդի չափահաս ձևերի առաջացման ծնեծած շրջանին անցնելու ժամկետները, հողի շերտում նրանց խորանալու սահմանները, ծնեծած վնասնում նրանց պահպանվելու առանձնահատկությունները և մի քանի այլ հարցեր: Բացի դրանից, մենք որոշ դիտարկումներ ենք կատարել մաս կոլորադայան բզեզի դեմ տարվող պայքարի առանձին եղանակների արդյունավետության պարզաբանման ուղղությամբ:

Նախորդ տարիներին կատարած ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, կոլորադայան բզեզի ծնեծած չափահաս ձևերի և դուրս գալը նախալեռնային գոտում տեղի է ունեցավորի 8 - 14 - ին, միջին լեռնային գոտում - 18 - 30 - ին, բարձր լեռնային գոտում - մայիսի 8 - ին: Այնուհետև կոլորադայան բզեզները չույց 5 - հետո բարենպաստ ջերմաստիճանի դեպքում (10 - 15 °C) բարձրամու է կարտոֆիլի տերևների վերջեր բեղմնավորվելուց մոտ 3 - 4 օր հետո սկսում ձվադրել: Զվաղորումը կատարվում է տերևների ստամակերեսին: Առաջին դեպքում, ինչպես դա արձանագրվել է 1999 թ., միջին և բարձր լեռնային գոտիներում չափահաս ձևերի բույսերի վրա բարձր է ձվադրելը շարունակաբար տեղացող հողերում անընթաց և համեմատաբար ցածր ջերմաստիճան պատճառով կարող է ձգվել մույնիսկ 15 - 20 օրի հետ կապված նրանց կողմից տարվա առաջացող սերնդի քանակը միջին լեռնային գոտում - ինչ դարձավ 2: Իրականում, 1999 թ ին կոլորադայան բզեզի ծնեծած ձևերի հողից դուրս գալու սկի նախալեռնային գոտում եղել է մայիսի 15 - 10 - բեղմնավորման սկիզբը՝ մայիսի 13 - 16 - ին, առաջին ձվադրման սկիզբը մայիսի 20-25-ին, առաջին ստիճանի բրբուրների առաջնակարգ մայիսի 20 - հունիսի 3 - ին, երկրորդ ստիճանի բրբուրները գոյացումը՝ հունիսի 4-7-ին, երրորդ ստիճանի բրբուրների գոյացումը՝ հունիսի 8-12-ին, չորրորդ ստիճանի բրբուրների գոյացումը՝ հունիսի 13-15-ին, հայրենակազմությունը՝ հունիսի 16 - 20 - ին, առաջին ստիճանի չափահաս ձևերի գոյացումը ինքնուրույնությամբ՝ հունիսի 21-24-ին: Միջին լեռնային գոտում ծնեծած չափահաս ձևերի հողից դուրս գալը կարտոֆիլի վրա բեղմնավորման սկիզբը 1999 թ. եղել է մայիսի 10 - ին, իսկ առաջին սերնդի չափահաս ձև առաջացումը ավարտվել է մայիսի 25-30 - ին: Բարձր լեռնային գոտում դրանք տեղի են տվել համապատասխանաբար մայիսի 25-30-ին և հունիսի 20 - 25 - ին:

ԼՂՀ - ում կոլորադայան բզեզի դեմ պայքարը կատարվում է ֆիզիկական, քիմիական և ագրոտեխնիկական և համալիր եղանակներով:

Ֆիզիկական պայքարում լայն տեղ է տրվում բույսերից չափահաս ձևերի հավաքմանը (ծեծող, կտրել, մեքենայով) և ոչնչացմանը: Ի դեպ, վերջինս հավաքողներում վնասատուի մեքենայակազմակերպող մեկ մարդու օգտագործման համար, մեր կատարյալ մեքենաների ստեղծումը արդյունավետության կողմից, մենք հաշվում ենք վնասատուի դեմ տարվող պայքարի առաջնակարգ խնդիրներից մեկը:

Ըստ որոշ մասնագետների, հորոշ ծնեծած չափահաս ձևերի ոչնչացմանը նպաստում է դեկտեմբերի սկզբներին կատարվող կրկնակարգ ինչպես մեկ վարակված տարածքներից կարտոֆիլի

գողումների և տերևների ժամանակին դուրս բերումը և այրումը:

Ներկայումս կուլտրայան բզեզի դեմ գոյություն ունեցող պայքարի միջոցներից ամենաարդյունավետն ու շահավետը քիմիական մեթոդն է, որը բացատրվում է քիմիական նյութերի բարձր արդյունավետությամբ և կիրառման տեսակետից մատչելիությամբ [5]: Առանց ժամանակակից բուսաբանիկատների կիրառման հնարավոր չէ ստանալ գյուղատնտեսական մշակաբույսերի բարձր, որակյալ կայուն բերք: Անկայն մի շարք անհատական տնտեսություններում կուլտրայան բզեզի դեմ պայքարը լուրջ խնդիր է այն պատճառով, որ բունաքիմիկատների մեծամասնության նկատմամբ վնասատուն ձեռք է բերել դիմացկունություն [2, 6]:

1999 թ. կուլտրայան բզեզի դեմ պայքարում մեր կողմից փորձարկվել տարբեր քիմիական խմբերին պատկանող և տարբեր ազդեց ունեցող մեխանիզմներ ունեցող պատրաստուկներ, որոնք էական ազդեցություն են թողել բզեզի դեմ պայքարում:

Օգտագործել ենք 25 % ՋՀ ակտարա (0,06-0,15 կգ/հա) երկու մշակում 20 օր ընդմիջումներով, որն ավելի արդյունավետ է եղել քրթույսախարսնյակային ձևերի ոչնչացման համար, 2,5 % Կե բուրդոկ, 25 % Կե արիվո, 5 % ԼԿ կարատե (1 մլ 10 լ ջրին), կատարելով երկու մշակում 20 օր ընդմիջումով և 5 % ԼԿ սունի ալֆա:

Բարձր արդյունավետություն է ցուցաբերել կարատեն (100%), իսկ մյուս պրեպարատների արդյունավետությունը տատանվել է 87,9-94,7%-ի սահմաններում:

Այսպիսով, բազմաբնույթ փորձարկումների արդյունքներից կարելի է եզրակացնել, որ կուլտրայան բզեզի կենսակերպի առանձնահատկությունների ուսումնասիրությունը, ինչպես նաև պատրաստուկների օգտագործումը վնասատույնի դեմ պայքարի գործում կարևոր նշանակություն ունեն և լավագույն արդյունքներ են տալիս ԼԿ՝ տարածքում:

Գրականություն

1. Անանյան Ռ.Ն., Չլիխնզարյան Վ.Հ. - Բանջար - բոստանային կուլտուրաների վնասատուները և հիվանդությունները - Բույսերի պաշտպանության ձեռնարկ. Երևան, 1964
2. Գրիգորյան Հ.Գ., Թեղլենեզյան Հ.Լ. * Գյուղատնտեսական մշակաբույսերի վնասատուների, հիվանդությունների և մոլխախտերի դեմ օգտագործվող ժամանակակից քիմիական միջոցները. Երևան, 1998

3. Հայաստանի գյուղատնտեսական կուլտուրաների, անտառների և պահեստների վնասատուները. Երևան, 1976
4. Միրզոյան Ա.Ա., Հովհաննիսյան Ա.Ա. - Մշակաբույսերի պաշտպանությունը վնասատուներից և հիվանդություններից. Երևան, 1997
5. Герасимов Б. А., Освишкая Е.А. - Вредители и болезни овощных культур, М., 1995
6. Терлемезян Г.Л. - Вредная фауна овощных культур Араратской равнины. Биоэкологические особенности главнейших видов интродуцированной борьбы против них. Автореф. дис. доктора с. - х наук. - Ереван, 1996. - с.51

Կուլտրայան բզեզի կենսակերպի որոշ առանձնահատկությունները
ԼԿ՝ - ուն և նրա դեմ ստարվող պայքարը
Ա.Հ.Միրզոյան
Ամփոփում

Հետազոտություններից պարզվել է, որ ԼԿ՝ տարածքում կուլտրայան բզեզի կենսակերպի առանձնահատկությունների ուսումնասիրությունը, ինչպես նաև պատրաստուկների օգտագործումը վնասատույնի դեմ պայքարի գործում լավագույն արդյունքներ են տալիս:

Некоторые особенности жизненного образа колорадского жука в НКР и борьба с ним
Резюме

А.А.Торяся
При исследовании выяснилось, что на территории НКР изучение особенностей происхождения колорадского жука и применение препаратов против вредителя дают хорошие результаты.